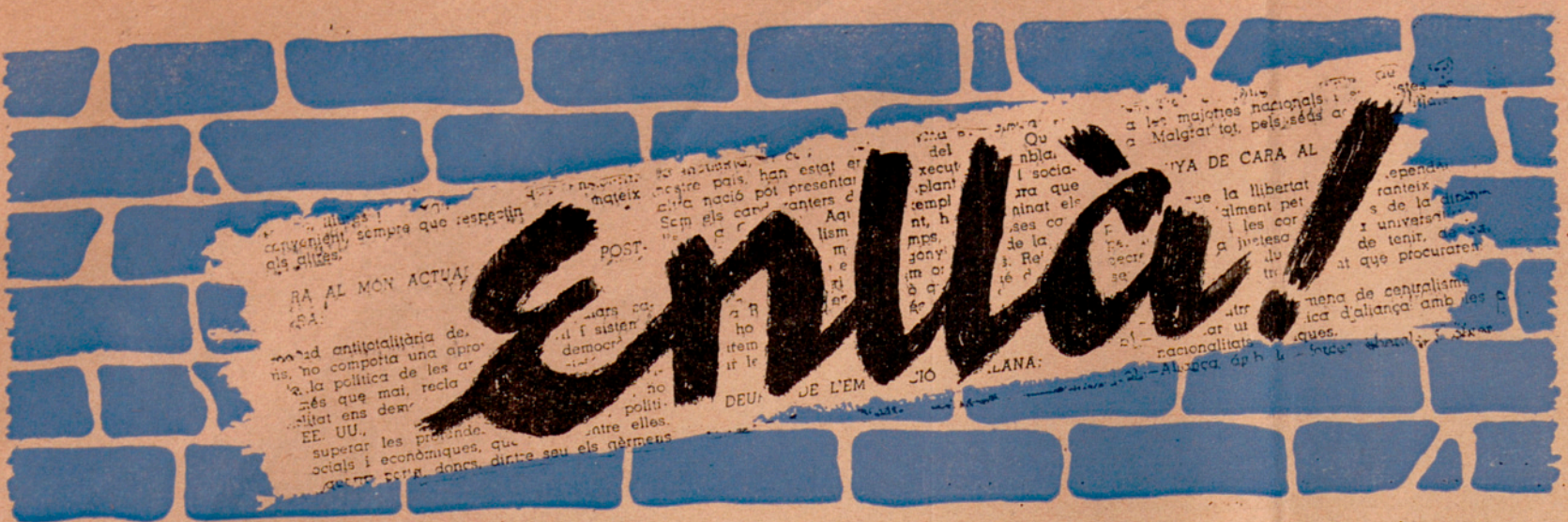

Als pobles oprimits de tot el món:

LA CARTA DE L'ATLANTIC NO HA EXISTIT MAI...

FRANKLIN D. ROOSEVELT

CATALUNYA PER LA INDEPENDENCIA DELS POBLES I EL SOCIALISME

ANY I ★ MEXIC, D. F., Novembre - Desembre del 1944 ★ NUM. 2-3

EDITORIAL

ELLS I NOSALTRES

El problema espanyol —sintetitzant en aquesta denominació tot allò que té relació amb l'actualitat política i social de l'Estat governat i dominat per la Falange—, té almenys dos aspectes que podriem qualificar de fonamentals. Un d'autèntic, real i humà: el de les inquietuds veritables, nascudes de l'entrany del poble que vol emancipar-se de la tirania a què avui es troba subjugat; inquietuds saturades d'anhel de llibertat i de justícia social, plètòriques de sentiments nacionalitaris en aquells pobles, com en el cas de la nostra Catalunya, que tenen consciència de la seva personalitat, i que creuen que podran fer-la respectar, en l'hora decisiva que s'apropa, d'un reajustament mundial. Sentiments verges, purs, generosos, sense mixtificacions ni aliatges que enterboleixin les aigües en brollar de la font de les angúnies i dels sofriments. Anhel i volers que es resisteixen a arreglar-se en les pileres de les consignes partidistes i de les ambicions personals, de la baixa política i de les combinacions eixorques.

L'altre aspecte, també importantíssim per la influència que pot tenir en un futur més o menys immediat, és artificial i artificios; és mou seguint les bufades del vent de la propaganda, que tan aviat empeny del costat de Moscou, via Tolosa, com ve de les altures de Mèxic per arribar fins a l'Havana, passant per Nova-York. El primer aspecte és espontani; l'altre, és fruit de combinacions estudiades, calculades, amb els rols prèviament repartits i d'efectes previstos en part.

Fa unes setmanes, les noves de França semblaven donar al problema espanyol una importància de primer pla. Alliberada la major part del país, particularment el costat que es recolza en els Pirineus; sense, podríem dir, tenir temps de saludar-se ni de reconèixer-se, els elements que recobren de nou la llibertat després de passar anys en les presons o en els camps de concentració, eren convocats, a través d'una campanya furiosa, al Congrés d'Unió Nacional, que es celebraria a Tolosa. Calia aprofitar el moment sentimental, conseqüència de la llibertat retrobada, i no donar ocasió a un intercanvi d'impressions entre els distints sectors de l'emigració. A més, Churchill era hoste d'Stalin i aquest volia tenir en el seu joc els trumfos del problema espanyol. L'escenari era múltiple i mòbil: a anava de les muntanyes d'Andorra i de les crestes nevades de la Vall d'Aran, fins a les riberes del Garona, amb resso en els salons del Kremlin. Opinem que la trágica comèdia tingué un èxit menys que relatiu, i que els únics actes dignes de recordar-se són els que escrivieren amb la seva sang, d'una manera heroica i digna, aquells que caigueren perforats per les bales franquistes, ja sigui en les terres nevades dels Pirineus o a l'interior de les presons de la Falange.

Aquelles dues setmanes foren de silenci, encara que de temença, per a les primeres figures que es mouen en els escenaris de les capitals d'Amèrica. De silenci, perquè segurament els mancava informació per a formar-se una idea exacta de les conseqüències que podria tenir l'Assemblea de Tolosa; i de temença, per si aquesta Assemblea podia determinar un desplaçament de les zones d'influència respecte l'immediat esdevenidor d'Espanya. En desfer-se els núvols que la propaganda interessada havia escampat, enterbolint el cel de França, va renèixer la confiança dins la Junta de Prieto i Martínez Barrio. I avui contemplem un revifament de les activitats "legalistes" amb el propòsit, clar i decidit, d'apropiar-se la direcció del moviment reivindicador de la República espanyola. Volem cobrir-se amb la bandera d'una legalitat acomodaticia, ben vista per les anomenades grans democràcies. Sabem que les grans potències temen menys a Franco que l'exemple d'una terra sotregada per les convulsions d'una revolució socialista, amb resplendors que enlluernarien els seus propis països, i assagen de ser-los grats.

Les darreres informacions sobre aquest match de maniobres polítiques, a l'entorn de la tragèdia que plana damunt dels pobles d'Ibèria, semblen donar una victòria inicial, per punts, a l'equip de Martínez Barrio. Diem "per punts" perquè si bé la convocatòria de les Corts del 36, anunciada per al dia 10 de gener a Mèxic, sembla pregonar un èxit decisiu de la posició sostinguda per l'ex-lerrouxista de Sevilla, el fet que s'arreglerin en les seves files els stalinistes —com sembla confirmar-ho l'assistència dels seus representants a la darrera reunió de la Comissió Permanent—, inviten a reflexionar. Tractant-se de Martínez Barrio, és oportú recordar, cingint-nos a fets relativament recents, el pam i pipa que feu a Don Alejandro. No ens sorprendria presenciar una segona part, corregida i augmentada, d'aquest gest tan diplomàtic. Aquesta vegada seria dedicat a Don Indalecio. Aquell li donà el decret de dissolució de les Constituents; aquest, podria proporcionar-li un viatge pagat a Moscou.

Quina repercussió tenen tots aquests esdeveniments en el que fa referència a la posició i activitats dels pobles catalans? Podriem concretar-les en una frase: són el fanal vermell del jurg de la política espanyola. Es deixen remolcar pels uns i pels altres, amb la sola excepció, encara que pàl·lida i esglaiada, de Carles Pi i Sunyer. Cables enigmàtics, gairebé sibil·lins, de l'acabada Tarradellas, i declaracions estrofastrafades d'un Rubió i Tudurí qualsevol, ens arriben de França. I a Mèxic, sordina en les veus i baixesa en les actituds, sense cap altre pensament que vetllar per les pròpies conveniències i ambicions: assistència a banquets, facilitat la signatura al peu d'adhesions i felicitacions amb vistes a obtenir per al dia de demà la patent de "bon minyo". Això sí: sense mai fixar —és arriscat comprometre's— una posició, clara i categòrica, de cara a l'esdevenidor. Aquest és el panorama, d'equilibris i figuretes, que ens exhibeixen uns homes de l'emigració catalana que no volem anomenar per no donar-los una importància que no tenen ni es mereixen.

★ ★

Ja no cal dir que nosaltres ens col·loquem al marge de tots ells. Ens fa fàstic el joc sense escrúpols, que té per finalitat interessos de partit, supeditats a la política imperialista de determinada potència, malgrat encobrir-se amb el mantell d'un socialisme degenerat. I tampoc no podem donar el nostre suport a unes situacions que tendeixen únicament, amb l'excusa de respectar la voluntat molt relativa de l'Espanya del 31, a ofegar els corrents, nacionals i socials, dels pobles ibèrics. Bé les coneixem prou aquestes cantarelles d'unitat per abatre l'enemic comú i deixar per a més endà la solució dels problemes vius i indefugibles! Serveixen perquè la força de tots es cotitzi en profit dels grimpadors de la política. El poder que obtindrien amb el nostre ajut —si el poble de Catalunya fos tan còndid de donar-los-el— l'usarien després per aixafar-nos. Ens empresonarien com antany, la guàrdia civil tornaria a intervenir tan aviat com els sectors nacionalistes i obreristes de Catalunya intentessin aplicar els seus programes emancipadors. No ens mou cap altre afany que assolir la independència dels pobles i el socialisme. Sabem molt bé que a l'hora de lluitar per l'aplicació de les nostres idees, aquests senyors els trobarem enfront nostre: a l'altre costat de les trinxeres.

JOSEP ROBUSTE

El pròxim número d'ENLLA! publicarà, entre altres, articles de Marcel·li Perelló, Fidel Miró, Artur F. Costa, Angel Samblancat, Josep Ma. Murià, Alfred Cabanes, Josep Serra Crespo, Joan Ferret i Joaquim Bohigas.

No han estat inclosos en aquest número per manca d'espai.

EL PACTE DEL PLATA I EL PACTE DE GALEUZCA

De Catalunya ens vénen alienades de fermesa, de claredat, de concreció, de noblesa en els propòsits i en les intencions. En canvi, a l'exili, hom ens ofereix les febleses, les confusions, les contradiccions i les maniobres poc honestes. El contrast és tan evident que ja no sorprèn ningú. Tothom ho accepta com un fet natural. Cada arbre dona el seu fruit: mentre la pedrera anònima dels patriotes catalans seguirà donant herois, els polítics exiliats seguiran volent sacrificar els destins de Catalunya a les seves particularismes i personalíssimes cohejances.

El "Pacte del Plata" és el nom amb què bategem un document que claudesmanava hom feu circular entre un reduït nombre d'iniciats a la intriga política. Aquest document, la paternitat del qual es deu al senyor Serra-Morel —il·lustre col·laborador de la Junia Española de Liberación, resident a l'Argentina, i que, anteriorment ja havia fracassat en el seu intent d'ésser reconegut com a president de les reminiscències de l'ex-Parlament Català que vegeten per Amèrica—, fou distribuït pels seus conspicus correligionaris del Partit Socialista Català a Mèxic, com si fos el text autèntic del tan rebregat "Pacte de Galeuzca". I per donar-hi més força, hom hi posà la signatura dels senyors Pi i Sunyer i Aguirre, sense demanar autorització, naturalment, als interessats. A les objeccions, es responia que es tractava d'un projecte que tot seguit seria una realitat. Uns dies més, i hom feu circular que l'amplicació del Consell Nacional l'havia aprovat. Exit. Quatre dies més tard, a qui volia escoltar, li deien a cau d'orella que ja havia arribat l'aprovació d'Aguirre i de Pi i Sunyer. Més exit.

Però heus ací que en lloc de l'autorització de mantenir la seva signatura en el pacte de Serra-Morel, Castella i Aldazoro, Pi i Sunyer ja arribava a Mèxic la Declaració del "Consell Nacional de Catalunya", que contradiu, substancialment, el text anodí del "Pacte del Plata", i, per part del bàscos és desautoritzat públicament per Consellers del seu govern. El pinyol del "Pacte del Plata" és això: "Para ello, los que suscriben este documento se reconocen recíprocamente como gobiernos provisionales de sus respectivos pueblos, hasta que éstos, en plenitud de facultades y de poder, digan en forma democrática y libre, su voluntad definitiva. Nuestro pacto es solemne y se mantendrá hasta el fin, sean las que sean las dificultades que se presenten para la realización de nuestro plan que es el cumplimiento de la voluntad de Cataluña, Euzkadi y Galicia".

Malgrat la grandiloqüència calderoniana del text que hem transcrit, el "Pacte del Plata" s'esfumà, sense pena ni glòria, passant a l'arxíu de les curiositats polítiques.

Un autèntic "Pacte de Galeuzca", és a dir, un pacte que permeti la unitat d'acció dels catalans, bascos i gal·les per millor combatre l'enemic comú, era i és, potser, la més ambiciosa de les realitzacions a què podem aspirar els catalans exiliats. Apart del seu aspecte moral i jurídic, tàcticament, pot constituir a l'exterior, una base formidable des d'on projectar, positivament, la nostra reivindicació nacional.

El "Pacte de Galeuzca" no pot ésser el pacte de unes personalitats, ni el pacte d'una fracció de partits, sinó del conjunt dels partits i organitzacions perquè serveixi de garantia que, el compromís col·lectiu serà mantingut lleialment per damunt de les vicissituds polítiques. Pretendre "matinejar", com s'ha intentat, i fer-ne un instrument de qualsevol tendència determinada, amb risc evident de malmetre una de les millors possibilitats del nostre moviment nacional a l'exterior, no és servir a Catalunya, sinó seguir la continuació dels fets a què ens tenen acostumats els nostres polítics, de subordinar els interessos generals de la nació als particularismes i esquitits de la cleda. El "Pacte de Galeuzca" equival a un pacte entre diverses nacions irredentes, les quals s'alien per un objectiu comú i amb unes bases concretes. Saltar aquest principi, seria provocar deliberadament el fracàs de la seva execució.

Hi ha, doncs, una diferència notable entre la gestió i la intenció del "Pacte del Plata" i la del "Pacte de Galeuzca": suara a punt de signar i el qual publiquem. No llancem les campanes al vol. Esperem els fets —el llenguatge que mai no enganya— i també aquests ens diguin que la Catalunya exiliada ha trobat, per fi, el seu camí de Damasc.

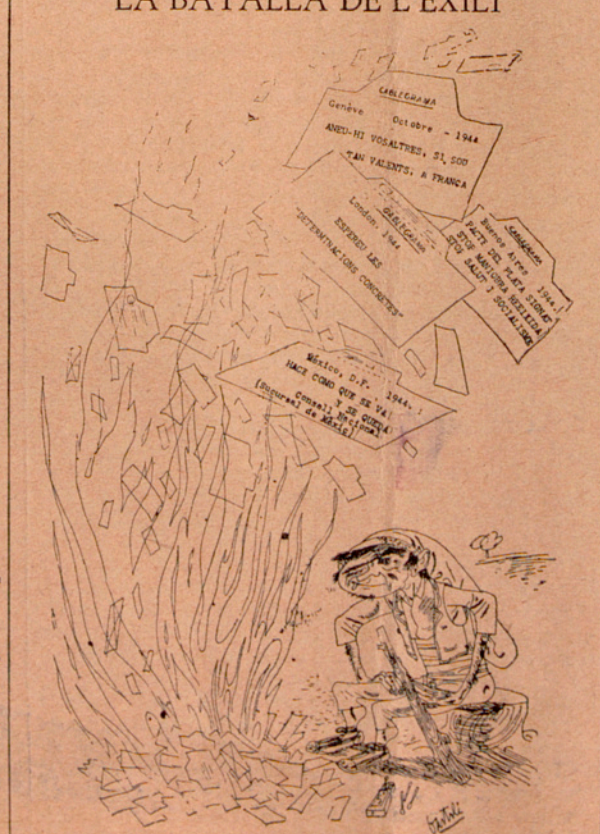
LA POR GUARDA LA VINYA. UN ASSASSI DE LLUIS COMPANYS FUIG A L'ARGENTINA

Ultimament, sortí d'Espanya amb destí a l'Argentina, el falangista espanyol Pedro Armenteros. Viatja amb passaport diplomàtic, com un medi més segur d'evitar entrebancs.

Aquest espécimen és el que signà la sentència condemnant a mort Lluís Companys, President de Catalunya.

La justícia és immanent. La distància no privarà que aquest assassí de dret comú sofreixi el càstig que es mereix. Que inaugurin el fitxer els catalans de l'Argentina!

LA BATALLA DE L'EXILI

MAURA. SI! MAURA. NO!

Els veterans de la política estan d'enhorabona. Les notícies d'aquests últims dies els hauran rejoyent de vint-i-cinc anys.

La política té també els seus mimetismes. Els slogans, cars a l'època monàrquica, tornen a esdevenir actuals en vigílies de l'enderrocament de Franco. Els discos i els dilemes tornen a estar de moda. Hi ha molta gent que no té ni gota d'imaginació.

Així, no és estrany que el primer que us clissa, us enguegui aquesta escopetada: "—Què opineu: Maura sí o Maura no?"

Ja podeu esforçar-vos: no li fareu pas entendre que la política no es fa de monosíl·labs! No us admetrà pas que hi poden haver altres posicions que les del "sí" o del "no", com tampoc que, en definitiva, la solució Maura pel motiu que ha estat suggerida sense la nostra intervenció, es produirà o no es produirà al marge de la nostra voluntat.

En apropiat-se el desenllaç de la tragèdia peninsular, es produeixen dues classes de reaccions, les dues desorbitades. La dels impacients que d'una manera irrellevia es precipiten a exterioritzar la seva conformitat, àdhuc l'adhesió, a l'ex-Ministre de Governació. I la d'aquells que, en tème que el govern de transició guillotini les possibilitats revolucionàries, criden i gesticulen com si la seva santa indignació tingués la virtut de fulminar les maniobres i les combinacions de les Cancelleries.

Ni l'una ni l'altra. El procés revolucionari a Catalunya i a la península (per tant: l'alliberació nacional i social) no es parallitzarà pels entrebancs circumstancials que s'interposaran en el nostre camí. De la mateixa manera que tampoc no s'activarà en pronunciar un "sí" o un "no" estentori. Si es pensa avui en Miguel Maura, i demà, potser, en altres noms que durant un temps retindran l'atenció pública és perquè en el món de la diplomàcia s'hi ha arrelat un convenciment. Aquest: que el règim de Franco està condemnat a mort; que la situació falangista és desintegrada. Aquest és l'aspecte important de la qüestió. Això és un fet positiu. Tota la resta és accessori.

Miguel Maura podrà fer gala d'energia i fins i tot de brutalitat. Ja el coneixem. Però no podrà resistir l'impuls incontinent dels anhel populars. Les barbaritats falangistes no s'han produït endebades. El baronís de la dictadura de Primo de Rivera i el govern de transició del general Berenguer. Fem un paral·lelisme, malgrat salvar les proporcions de tota mena que hi ha entre aquella situació i la d'ara. Francesc Macià no ens plantejà el problema de si havia de cridar: "Berenguer, sí!" o "Berenguer, no!" El canvi era un símptoma evident que s'anava a passar comptes dels set anys de dictadura militar. L'hora de l'acció arribava. Quan la història ens encara amb un d'aquests períodes, exigents i terribles, que són la característica de la nostra època, vacillar i ésser una traïció. En la voràgine dels esdeveniments, un acte val més que cent discursos. Francesc Macià entrava a Catalunya; el govern Berenguer s'ensorrava; l'Avi proclamava la República Catalana...

Estem en vigílies de grans trasbalsos. El combat ha començat. Ja no és possible dubtar ni fer marxar enrera. Moviment. Dinamisme. La màquina torna a funcionar!

DAVANT LA PROXIMA REUNIO DE LES CORTS

La política espanyola a l'exili ha entrat en una fase de gran activitat. El Sr. Martínez Barrio ha anunciat una reunió de les Corts que ha de celebrar-se a Mèxic el dia 10 de gener. L'objectiu immediat d'aquesta assemblea de diputats sembla bastant clar encara que no s'hagi fet públic. Es tracta d'establir un Govern o Comitè, d'acord amb les possibilitats del moment, que aparegui als ulls de les Cancelleries amb el major suport legal assolible, per tal de poder obtenir el reconeixement d'aquells Govern més ben predisposats, i realitzar l'acció exterior encaminada al recobriment de la República. Quines són les probabilitats d'èxit d'aquest moviment polític en un futur immediat? És que el viatge dels membres de la Junta de Liberación a Cuba i el del Sr. Martínez Barrio als Estats Units permeten que l'organització d'aquest aparell polític es basi en seguretats interessants, o caldrà bastir-lo únicament damunt d'un castell d'il·lusions i d'esperances nascudes a l'escalí d'unes paraules amables recollides a l'Havana i a Washington, en cercles oficiosos de segon ordre?

La resposta a aquests interrogants no pot fer-se esperar gaire. L'ambient polític internacional és evidentment més favorable que mai al plantejament de la qüestió. La substitució del catòlic Carleton Hayes per Norman Armour, darrer ambaixador americà a l'Argentina, i la retirada simultània de Lord Templewood (Sir Samuel Hoare), reaccionari i decidit partidari d'un statu quo a la península, semblen indicar un canvi de les relacions d'Estats Units i de la Gran Bretanya amb el general Franco. Dissortadament, els fets ens estan demostrant que no existeix una ètica internacional i que els grans països oblidem els principis quan convé als seus interessos particulars.

La nostra posició és ben coneguda: som contraris a encadenar-nos amb legalismes i constitucions que el temps i la guerra civil escobrebran. Malgrat tot, sota el punt de vista espanyol, el millor camí a seguir, sense entrar massa a tons en qüestions de tipus jurídic, és resoldre la unitat de representació a través de l'organisme que sigui. Almenys, si més no, hauran facilitat qualsevulla possibilitat de solució exterior, si la veritable, la autèntica solució no es produeix abans a l'interior sota l'empenta popular incontinente.

Els catalans no hem de fer una objecció. Els parlamentaris espanyols faran tot allò que calgui per l'enderrocament de Franco i el restabliment de la democràcia. En aquest aspecte trobaran tot el nostre suport i tota la simpatia, però cal que s'abstinguin de voler representar-nos, perquè ens caldrà desautoritzar-los públicament. Caurien en un error lamentable si creien que el problema peninsular quedava resolt amb la restauració de la República, de la Constitució i dels Estatuts respectius.

El període de transició pel que respecta a la nostra qüestió nacional ja ha passat. Ara cal resoldre-la plenament, sense restriccions, sense reserves. Els catalans esperem que ens deixin obertes les vies del dret. Els republicans espanyols tenen una magnífica oportunitat de demostrar-nos que són autènticament democràtics i liberals. Si no saben superar el pes de la tradició imperialista que enterboleix algunes vegades el seu criteri polític, caurà damunt d'ells tota la responsabilitat d'un futur carregat d'amenaçes.

REFLEXIONS SOBRE ELS LLIBRES, LA FIRA I ELS POLITICS DE FIRA

L'Stand CATALUNYA ha resultat un prodigi d'inspiració. Ben fet, ben concebut i amb una digna presentació artística. Plaça al bell mig de la zona internacional, es veié concorregudíssim. Al costat de tantes altres, la bandera de les quatre barres simbolitzava allò que és la suprema aspiració de Catalunya: conviure d'igual a igual, i pacíficament, amb tots els pobles de la terra.

El poble mexicà, a través de la Fira del Llibre, ha conegut l'esplendor de la cultura catalana. El món ha après —Mèxic és una capital cosmopolita— que les nostres reivindicacions nacionals es troben bastides damunt d'una història, una llengua i una tradició.

Dià de la inauguració. L'entusiasme dels catalans s'anomena als forasters. Tots estem argüïdosa del nostre Stand. Amb raó. Fotografies. Es roda una pel·lícula. Magnífic! La unanimitat és absoluta. La famòlia de les divisions s'estuma quan hom sap fer vibrar l'esperit català.

La cosa anava massa bé i la coincidència era massa evident. Calia que els polítics i els aprofitadors hi intervinguessin. Així, la discòrdia esclataria automàticament... De sobte, uns quants d'entre el públic adopten actituds transcendents. Calieu! Vivim un moment històric. Arriben uns senyors amb tota la gravetat i la prosopopeia que l'acte reclama. Respiren profundament. S'hi posen bé... i es fan retratar. La gent, mig estranyada, exclama: —I ara! Qui són aquests?

En veu baixa, en el to misteriós i circumspecte d'aquell que està enterat, el cap de ceremonial contesta: —Es el Consell Nacional! — És el Consell Nacional! — Ah!... Deuen ser personalitats!

Aquests esplaís àdhuc podrien constituir un bon espectacle humorístic si el nom de Catalunya no quedés en entredit. Tan fàcil com hauria estat si l'Orleó Català, sol, sense deixar-hi immiscir les notes, haguessin patrocinat l'Stand CATALUNYA! L'Orleó, en no fer política partidista, ens aglutina a tots. Reuneix totes les característiques que calen per esdevenir l'exponent de la unanimitat catalana. Si s'hagués fet així, hauríem evitat un mal que porta traces de tornar-se crònic. L'any passat, tornen els "legalistes" els matiners; enguany, han estat els de Comunitat els "vius". Lamentable, una i altra vegada. Aci, els veritables herois de la jornada han estat els realitzadors: aquells que hi han treballat i han viscut el neguit de la creació... El pintor Camps Ribera, l'escultor Tarrac, el jove artista Jordi Camps, l'infatigable Cid i Mulet, l'inquiet Jaume Ros, Joan Gilabert i tants d'altres que hi han aportat el seu concurs. S'han sentit catalans i han fet obra catalana. ENLLA! els felicitat sincerament.

Text del pacte de Galeuzca

Les Organitzacions signants declaren, per mitjà dels seus representants autoritzats, que han arribat a l'establiment d'un Pacte, que té els seus antecedents en altres anteriors d'aliança i solidaritat segellada amb la sang dels seus màrtirs, sobre les bases següents:

PRIMERA.—Que estan fermament decidits a intensificar, mitjançant una acció conjunta de CATALUNYA, EUZKADI i GALICIA, els esforços que vénen realitzant en contra del règim tirànic i totalitari del General Franco, fins a assolir el seu complet enderrocament.

SEGONA.—Que s'oposaran a tot intent de restauració monàrquica, antipopular i antidemocràtica, i també a tot règim que no sigui acceptat per les voluntats lliures i sobiranes dels seus pobles respectius.

TERCERA.—Que proclamen una vegada més, que Euzkadi, Galícia i Catalunya, constitueixen pels seus títols històrics i lingüístics, per les seves característiques culturals, i per les seves tradicions polítiques, tres nacions clarament definides amb voluntat nacional repetidament expressada; i demanen per a elles els drets fonamentals que corresponen a tota nació en el concert dels pobles civilitzats, que són: la seva llibertat, la seva sobirania i el seu dret d'autodeterminació; postulats pels quals lluiten les Nacions Unides en contra del feixisme internacional.

QUARTA.—Que es comprometen a defensar per als seus pobles respectius un règim republicà i democràtic, basat en el respecte a la llibertat i dignitat de la persona humana i inspirat en postulats de justícia social.

CINQUENA.—Que la unió dels pobles, solament pot ésser eficient, fecunda i duradora, mitjançant el respecte a la personalitat de cadascun d'ells, i sobre la base del pacte lliure i voluntari.

SISENA.—Que per tal de mantenir els presents acords, coordinar i dirigir l'acció conjunta que les circumstàncies exigeixen i realitzar una acció defensora dels drets de Catalunya, Galícia Euzkadi en totes les esferes i en tots els ordres, és constituït un organisme que es denominarà GALEUZCA, integrat per les representacions de les organitzacions basques, catalanes i gallegues.

Aquest Pacte és redactat per triplicat en les tres llengües, basca, catalana i gallega i signat a la Ciutat de Mèxic, el dia vint-i-dos de desembre del 1944.